

Kommunfullmäktiges jämställdhetsutskott**Tid:** Torsdagen den 10 december 2020 kl. 09:00-10.00**Plats:** Esplanaden**Beslutande:** Charlotta Westerlund (S)
Solveig Granberg (C)
Andreas Sjögren (S) distans
Mehrana Bassami (S) distans
Madelene Nord (M) distans
Ellen Ström (V) distans
Carinne Sjöberg (L) distans**Övriga deltagare:** Se sidan två**Utses att justera:****Sekreterare:** §§ 47-52
Olov Häggström**Ordförande:**
Charlotta Westerlund (S)**Justerare:**
Solveig Granberg (C)

BEVIS**Justerat protokoll har offentliggjorts genom anslag**

Organ: Kommunfullmäktiges jämställdhetsutskott

Sammanträdesdatum: 2020-12-10

Anslaget har satts upp:

Anslaget tas ner:

Förvaringsplats: kommunledningsstaben

Underskrift:
Olov Häggström

Övriga deltagare

Ej tjänstgörande ersättare

Ari Leinonen (S)

Maria Myrstener (V)

Alice Nikmanesh (MP)

Fredrik Rönn (C)

Tjänstemän

Annika Dalén, övergripande planering

Linda Gustafsson, övergripande planering

Ebba Almqvist, praktikant

§ 47

Diarienumr.: KS-2020/00335

JUSK yttrande - Motion 6/2020: Inrätta kuratorstjänst i äldreomsorgen samt anta en nollvision mot självmord som inkluderar alla åldrar**Förslag till beslut****Jämställdhetsutskottet beslutar****att föreslå kommunfullmäktige att anse motionens första att-sats besvarad samt bifalla motionens andra att-sats****Ärendebeskrivning**

Kristdemokraterna yrkar i motion 6/2020 att:

- Kommunfullmäktige ger äldrenämnden i uppdrag att utreda möjligheten att inrätta en kuratorstjänst inom äldreomsorgen. Detta för att säkerställa att äldre inom både hemtjänst och boende på vård och omsorgsboende kan få hjälp med både fysiska och själsliga problem.
- Kommunfullmäktige antar en nollvision mot självmord som inkluderar alla åldersgrupper och inte som idag enbart fokus på unga personer.

Äldrenämnden föreslår att kommunfullmäktige avslår motionens första att-sats och bifaller motionens andra att-sats.

Motionären menar att andelen äldre som lider av depression är så omfattande att det bedöms vara ett folkhälsoproblem. Trots detta, är det svårt för äldre att få hjälp med sin psykiska ohälsa. Nedstämdhet och känsla av tomhet tolkas ofta som en naturlig del av ålderdomen. Motionären vill därför införa kuratorstjänster inom äldreomsorgen för att ge samtalsstöd till de äldre och deras anhöriga, vilket även skulle leda till minskad arbetsbelastning för personalen.

Äldrenämnden menar i sitt yttrande att behovet av samtalsstöd finns, men att det finns strukturer för hur personal och närstående ska få professionell hjälp från hälso- och sjukvården och att det därför kan medföra för stora svårigheter att skapa en ny struktur med yrkesverksamma kuratorer inom äldreomsorgen. De anser därför att hälso- och sjukvården fortsättningsvis bör ha det terapeutiska ansvaret.

Jämställdhetsutskottets yttrande

Ett fungerande förebyggande arbete inom den offentliga äldreomsorgen är viktigt för att stärka hälsan hos äldre och identifiera ohälsa för att motverka negativa konsekvenser av sociala förändringar, försämrad hälsa och funktionsförmåga. Dessutom är fungerande strategier och arbetssätt ytterst väsentligt både för anhöriga och för yrkesverksamma inom omsorgsarbete, där omsorgsarbetet i hög utsträckning utförs av kvinnor.

Nära var femte person 18 år eller äldre ger regelbunden vård, stöd eller hjälp till närstående ofta en äldre förälder eller partner. Medan det för många är positivt och meningsfullt att hjälpa sina närstående äldre, kan omsorgsansvaret under vissa omständigheter bli betungande och få negativa konsekvenser för den anhörigas psykiska och fysiska hälsa, ekonomi och livskvalitet. Vidare har anhöriga i praktiken inte alltid möjlighet att välja om, hur och i vilken omfattning de ger omsorg, trots att det enligt lag ska vara frivilligt.

Vilken typ av insats som ges av anhöriga kvinnor respektive män skiljer sig åt och anhörigomsorg påverkar kvinnors och mäns liv på olika sätt. Män ger oftare praktisk hjälp, som till exempel trädgårdsarbete, reparationer, skjutsning, och bank eller postärenden. Medan kvinnor oftare står för tillsyn, umgänge och personlig omsorg. För såväl kvinnor som män ökar stress och belastning vid högre omfattning av omsorgsgivande. Kvinnor påverkas dock generellt mer negativt än män. Studier visar att de som ger enbart praktisk hjälp drabbas mindre av negativa konsekvenser av anhörigomsorg, medan de som ger kroppsnära omsorg drabbas i störst utsträckning. (Se t.ex. Socialstyrelsens rapport *"Anhöriga som vårdar eller stödjer närstående äldre personer"*, 2020).

Forskning pekar på att anhörigas egna uppfattningar om kvaliteten i omsorgsarrangemanget samt de egna och omgivningens omsorgsideal påverkar upplevelsen av belastning. Omsorgsideal är ofta kopplade till kön och kvinnor kan både möta starkare förväntningar på att ge omsorg som innefattar att visa lyhördhet och ta ansvar för närståendes behov, och ställa högre krav på sig själva som omsorgsgivare. I fallet med psykisk ohälsa hos äldre kan detta innebära att kvinnor i stor utsträckning tar på sig det emotionella ansvaret och arbetet som det innebär att ta hand om en äldre person i sin närhet som mår psykiskt dåligt.

I det betalda omsorgsarbetet är kvinnor tydligt överrepresenterade. Över 80% av de som är anställda inom hemtjänst, hemsjukvård, äldreboende och som undersköterskor är kvinnor. Det är därför viktigt att, som motionären nämner, lyfta den påverkan som brukarnas psykiska ohälsa, om obehandlad och odiagnostiserad, kan ha på arbetsbelastningen för den som i sitt arbete tar hand om personen. Forskning visar att arbeten med patienter och brukare i hög grad är relationella, emotionella arbeten som bygger på att de som utför det kan utnyttja sina empatiska förmågor och sin sociala skicklighet. Vårdarbetare möter ofta sina patienter i en för patienten utsatt situation. Bemötandet är viktigt både för vårdarbetarens egen känsla av att klara av sitt arbete och för patientens fortsatta tillfrisknande. Det emotionella arbete som utförs innebär i sin tur att vårdarbetaren måste ha tillgång till organisatoriskt stöd, inte enbart fysiskt, utan också emotionellt. Jämställdhetsutskottet vill därför lyfta vikten av att det till det organisatoriska stödet finns en fungerande handlingsplan och samverkansstrukturer med hälso- och sjukvården för de som uppvisar tecken på depression och psykisk ohälsa.

Suicid bland äldre är ett samhällsproblem och jämställdhetsutskottet instämmer i äldrenämndens yttrande att det är viktigt att uppmärksamma att samtliga målgrupper är inkluderade i kommunens suicidpreventiva arbete och en angelägenhet för alla verksamheter, med ett gemensamt mål. Därför kan i sammanhanget ett förtydligande behöva göras att kommunens nollvision mot suicid inkluderar alla åldrar

Beslutsunderlag

Motion 6/2020

Äldrenämndens yttrande

Beredningsansvariga

Annika Dalén

Linda Gustafsson

Jämställdhetsutskottets beslutsordning

Yrkanden

Madelene Nord (M) yrkar på bifall till motionen

Charlotta Westerlund (S) och Andreas Sjögren (S) enligt tjänsteskrivelsens förslag

Propositionsordning som godkänns

Ordförande ställer bifall till tjänsteskrivelsen mot bifall till motionen.

Jämställdhetsutskottet beslutar enligt tjänsteskrivelsens förslag.

§ 48

Diarienum: KS-2020/00494

JUSK yttrande - Motion 14/2020: Inför kommunala ordningsvakter i Umeå**Förslag till beslut****Jämställdhetsutskottet beslutar****att föreslå kommunfullmäktige att avslå motionen**

Reservation: Madelene Nord (M) reserverar sig till förmån för eget yrkande

Ärendebeskrivning

Moderaterna yrkar i motion 14/2020 att kommunfullmäktige beslutar:

- Att ställa sig positiv till utökad trygghetsåtgärder med anställandet/anlitandet av kommunala ordningsvakter
- Att ge tekniska nämnden och kommunstyrelsen i uppdrag att tillsammans frigöra ekonomiska resurser inom ram för att anställa/anlita ordningsvakter som ska arbeta trygghetskapande i Umeå.

Tekniska nämnden har yttrat sig och **föreslår** kommunfullmäktige att avslå motionen.

De kommunala ordningsvakterna ska enligt förslaget vistas på kommunens mest otrygga platser på tider som kvällar och helger. Förslaget grundar sig i en upplevelse av en oroande utveckling i Umeå med tendenser till social oro i vissa bostadsområden.

Tekniska nämnden menar att det finns ett svagt kunskapsläge i Sverige kring de kommunala ordningsvakternas brottsförebyggande effekt. De lyfter att det finns utmaningar när det gäller regelverk och utbildning för ordningsvakter. En fördel som brukar lyftas är att ordningsvakterna kan avlasta polisen. Tekniska nämnden menar dock i sitt yttrande att när ordningsvakter används för att upprätthålla ordningen när polisen inte räcker till, så kan det istället bli ett demokratiskt problem. Om ansvaret för

att upprätthålla ordning och säkerhet läggs på kommunerna, vilka har olika ekonomi, blir nivån av ordningshållning olika i kommunerna.

Således menar tekniska nämnden att det är en fråga om statlig kontra kommunal finansiering. Om kommuner ska utveckla sitt arbete på trygghetsområdet och anställa ordningsvakter behöver också medel för det följa med.

Jämställdhetsutskottets yttrande

Trygghet upplevs på olika sätt av olika människor, vilket ibland refereras till som en trygghetsparadox. En majoritet av befolkningen upplever sig ganska eller mycket trygga när de går ut i sitt eget bostadsområde. Samtidigt upplever kvinnor sig mer otrygga jämfört med män, och äldre uppfattar sig vanligen mer otrygga jämfört med de yngre, trots att de yngre är mer utsatta för brott, särskilt unga män. Av dessa orsaker väljer kvinnor oftare en annan väg hem, eller avstår från aktiviteter utanför bostaden kvällstid.

I en rapport från Länsstyrelsen Skåne (*Ordningstvakt, väktare och trygghetsvärd Vad visar forskningen?*) visar forskningsöversikten att det inte finns en aktör som är brottsförebyggande och trygghetsskapande oavsett problematik, målgrupp och miljö. En trygghetsskapande åtgärd är inte heller nödvändigtvis brottsförebyggande, eller omvänt. Det kan vara effektivt att använda ordningsvakter för rätt problematik, exempelvis i misshandel i krogmiljö, och uniformerad närvaro ökar ofta till exempel tryggheten för äldre medborgare. Däremot framhålls i rapporten att upplevd trygghet och otrygghet är högst subjektiv och varierar mellan individer, vilket gör det nödvändigt att ställa frågan vem som ska göras trygg, utifrån faktorer som till exempel kön och ålder. Därmed är det troligt att olika grupper i samhället relaterar till polis och andra uniformsyren på varierande sätt, en del mer positivt medan andra grupper relaterar mer negativt.

Som tekniska nämnden påpekat sker anställningen av kommunala ordningsvakter genom en så kallad LOV §3 upphandling. Dessa har gjorts på olika platser runt om i Sverige men kunskapsläget om denna typ av insats och dess trygghetsskapande- och brottsförebyggande effekt är fortfarande svår att säga med säkerhet.

I Gammelstaden i Göteborg initierades en LOV §3 upphandling av fastighetsägare och verksamma, och baserades på den situation som uppstått under senare år i deras område. De hade själva upplevt en ökad öppen försäljning av narkotika i gatumiljön, bland annat hållplatser, samt i portar och i garage. Hållplatserna utgjordes samtidigt av stråk där skolbarn rörde sig på eftermiddagarna hem från skolorna. I en utvärdering från nämnda upphandling i Göteborg är slutsatserna att, för att de kommunala ordningsvakterna ska ha en positiv inverkan krävs det även andra insatser och förutsättningar. Givet att det finns ett dialogbaserat och gränssättande förhållningssätt hos ordningsvakterna, så kan det vara en strategi värd att pröva under en begränsad tidsperiod. Det kan också vara så att trygghetsmötena är lika viktiga, eller viktigare, än själva LOV §3-insatsen. Många aktörer har refererat till trygghetsmötena och explicit sagt att de har varit betydelsefulla för den egna verksamheten. Dessutom ser de intervjuade kommunala tjänstemännen inte att kommunala ordningsvakter är någon långsiktig lösning, utan ett verktyg i en palett där det även finns många olika alternativ.

Motionärerna understryker i sin motion att "Umeå ska vara en trygg kommun. Alla - oavsett kön, ålder, sexuell läggning och ursprung - ska kunna leva ett tryggt och säkert liv här.", en ambition som jämställdhetsutskottet delar till fullo. Utifrån rådande kunskapsläge ser dock inte utskottet att kommunala ordningsvakter är det verktyg som bidrar till att uppnå den ambitionen.

Beslutsunderlag

Motion 14/20

Tekniska nämndens yttrande

Beredningsansvariga

Annika Dalén

Linda Gustafsson

Jämställdhetsutskottets beslutsordning

Yrkanden

Madelene Nord (M) yrkar på bifall till motionen

Carinne Sjögren (L), Mehrana Bassami (S), Ellen Ström (V), Andres Sjögren (S) och Charlotta Westerlund (S) yrkar på avslag till motionen

Propositionsordning som godkänns

Ordförande ställer avslag till motionen mot bifall till motionen.

Jämställdhetsutskottet beslutar enligt tjänsteskrivelsens förslag.

Reservation

Madelene Nord (M) reserverar sig till förmån för eget yrkande

§ 49

Diarienum: KS-2020/00506

JUSK yttrande - Motion 16/2020: Kamerabevakning på särskilt brottsutsatta platser i Umeå**Förslag till beslut****Jämställdhetsutskottet beslutar****att föreslå kommunfullmäktige att avslå motionen**

Reservation: Madelene Nord (M) reserverar sig till förmån för eget yrkande

Ärendebeskrivning

I motion 16/2020 föreslår Moderaterna att kommunfullmäktige beslutar:

- Att ge tekniska nämnden i uppdrag att ta fram ett program över hur kameraövervakning ska användas på särskilt brottsutsatta platser för att minska brottslighet och skapa ökad trygghet på offentliga platser i Umeå
- Att programmet tas fram i dialog med Polismyndigheten för att kameror ska sättas upp där behovet är som störst.

Tekniska nämnden har yttrat sig och föreslår kommunfullmäktige att anse motionen besvarad.

Motionärerna motiverar kameraövervakningen utifrån en trygghetsaspekt och en möjlighet att motverka brottslighet. De menar att brottsligheten över tid har ökat i Umeå och att otryggheten, inte minst bland unga och kvinnor, är utbredd.

Polisen har redan kameraövervakning placerad på strategiska platser i Umeå men skulle enligt motionen kunna vara ett komplement till de områden som polisen övervakar om de sätts upp i dialog med polismyndigheten.

Tekniska nämnden menar i sitt yttrande att det i Umeå kommuns program för säkerhet och trygghet (POST) redan ingår ett delprogram för

kameraövervakning. Dessutom är polisen i Umeås arbete med kameraövervakning under utveckling och de kameror som redan finns kommer att kompletteras med fler. Avslutningsvis nämner de att polisens kameror torde vara mer ändamålsenliga i sammanhanget och att forskningsstödet för kameror ur ett brottsförebyggande syfte är svagt.

Jämställdhetsutskottets yttrande

Forskningsstödet för kameror ur ett brottsförebyggande syfte är som Tekniska nämnden påpekat svagt. Till det kan tilläggas att samma situation gäller för övervakningskameror ur ett trygghetsskapande perspektiv. I motionen nämns det att studier gjorda på en stadsdel i Malmö har visat på en trygghetsskapande effekt av övervakningskameror. Något som dock inte nämns är att slutsatsen av forskningen är att det är svårt att säga något om i vilken utsträckning den ökade tryggheten och minskade förekomsten av ordningsstörningar kan tillskrivas just kameraövervakningen. Den ökade tryggheten skulle alltså kunna vara en följd av andra åtgärder som gjorts parallellt i det undersökta området eller en kombination av flera.

Att Umeå ska växa tryggt och säkert är en prioritering i Umeå kommun och arbete pågår för att säkra tryggheten och säkerheten i staden som växer i snabb takt. Bland annat genom uppdraget Umeå växer- tryggt och säkert, som sker i samverkan mellan polisen och Umeå kommun med tre övergripande mål: att öka tryggheten, minska brottsligheten, samt motverka tendenser till social oro i de östra stadsdelarna i Umeå. Det kommungemensamma uppdraget fokuserar på så kallad situationell brottsprevention (minska antalet brottstillfällen) och social brottsprevention (minska brottsbenägenhet genom sociala insatser) och arbetet genomförs på flera områden parallellt. Genom generella insatser riktade mot hela befolkningen, individanpassade insatser och insatser som riktar sig mot specifika grupper.

Vad som skapar trygghet och vad som i motsats gör att man känner sig otrygg är en komplex fråga som kan variera med bakgrund, kön, ålder och funktion och är därför beroende av många faktorer. Att mer kameraövervakning skulle öka känslan av trygghet för till exempel unga och kvinnor är ingenting som går att förutsätta. Som tekniska nämnden

framhåller pågår en kontinuerlig dialog med polisen i Umeå och det finns flera pågående samarbeten inom såväl kommunens förvaltningar som med polisen i syfte att få till olika trygghetsskapande åtgärder, där kamerabevakning kan vara en sådan. Om kamerabevakning föreslås för att komma tillrätta med otrygghet på en specifik offentlig plats behöver det utredas i det aktuella fallet i enlighet med processerna som beskrivs i Delprogram för kamerabevakning om kamerabevakning är den rätta insatsen eller om andra trygghetsskapande åtgärder kan ha lika god eller bättre effekt.

Beslutsunderlag

Motion 16/2020

Tekniska nämndens yttrande

Beredningsansvariga

Annika Dalén

Linda Gustafsson

Jämställdhetsutskottets beslutsordning

Yrkanden

Madelene Nord (M) yrkar på bifall till motionen

Mehrana Bassami (S), Andreas Sjögren (S) och Charlotta Westerlund (S) yrkar på avslag till motionen

Propositionsordning som godkänns

Ordförande ställer avslag till motionen mot bifall till motionen.

Jämställdhetsutskottet beslutar enligt tjänsteskrivelsens förslag.

Reservation

Madelene Nord (M) reserverar sig till förmån för eget yrkande

§ 50

Diarienum: KS-2020/00899

JUSK minoritetssamråd 2021**Förslag till beslut****Jämställdhetsutskottet beslutar****att två representanter från utskottet har möjlighet att delta vid respektive samråd****Ärendebeskrivning**

Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk ska skydda Sveriges nationella minoriteter judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar, stärka deras möjligheter och rättigheter till inflytande och främja minoritetsspråken finska, jiddisch, meänkieli, romani och samiska. Lagen, som bygger på regeringens minoritetspolitiska strategi, innebär ökade skyldigheter för Umeå kommun och fler rättigheter för dem som tillhör dessa grupper.

Umeå kommun bjuder in de nationella minoriteterna i Umeå, politiker och berörda tjänstepersoner till samråd. Kommande samråd är digitala och hålls följande datum:

• Samer	26 januari	kl 18.00-19.30
• Sverigefinnar	8 februari	kl 18.00-19.30
• Tornedalingar	15 februari	kl 18.00-19.30

Vid tidigare samråd har två representanter från utskottet deltagit vid respektive träff. Dessa har sedan återrapporterat till utskottet vid följande sammanträde.

Anmälningar görs till Olov Häggström.

Beredningsansvariga

Olov Häggström

§ 51

Diariernr:

Fritidsgårdar och jämställdhet

Förslag till beslut

Ärendet föranleder inget beslut.

Ärendebeskrivning

Föredragande tjänsteperson har fått förhinder. Ärendet tas upp vid nästa sammanträde.

Beredningsansvariga

Olov Häggström

§ 52

Diariernr:

#Orangetheworld

Förslag till beslut

Jämställdhetsutskottet har tagit del av informationen

Ärendebeskrivning

Som del av höstljus i Umeå har FN:s kampanj Orange the world uppmärksammas genom att bland annat belysa Scharinska villan med orange belysning.

Beredningsansvariga

Olov Häggström